

IV.

Dr. WENZEL GUSZTÁV

A MAGYAR MAGÁN- ÉS BÁNYAJOG ÉS A JOGTÖRTÉNET
NY. R. TANÁRA,

AZ EGYETEM UJONNAN VÁLASZTOTT
NAGYSÁGOS RECTORÁNAK

SZÉKFOGLALÓ BESZÉDE.

IV

DR. WENZEL GUSTAV

A MAGYAR MAGÁN- ÉS BÉRTÉLTŐZSÉGEK ÉS A HOGYTARTÁS
NY. H. TANÁRA.

AZ EGYETEM ÚJONNAN VÁLASZTOTT
NAGYSÁGOS REKTORÁNAK

SZÉKFOGLALÓ BESZÉDE.

Nagytekintetű egyetemi közgyűlés!

Úgy hiszem, korunk uralkodó iránylatai közt a legkedvezőbbeknek egyike azon föltétlen tisztelet, melylyel az az emberiség szellemi működése, s annak főtényezője a tudomány iránt viseltetik. Azon csalódásokból, melyekhez a mult században az egyoldalulag tulhajtott és azért magát hibásan bölcsészetnek hirdető subjectivismus vezetett, számtalan szomorú tapasztalások és az irodalomnak minden biztos támpontot nélkülöző folytonos fluctuatiói nem kevesebbé, mint az általános európai társadalmi lét nagyszerű mozgalmi és változásai folytán vagy félszázad előtt kijózanodván, az emberi szellem elvégre föl hagyott elébbi föllengző, de csalékony képzelmeivel és törekvéseivel; ha minden jelenségek nem csálnak, oly térre lépén, mely saját magasabb rendeltetésének, nemünk szükségleteinek és az élet kívánalmainak sokkal inkább látszik megfelelni. Névszerint a tudomány azóta mindinkább az objectivitás álláspontját foglalván el, magában vizsgálatai számára biztosabb alapot nyert, eddigi vívmányaiban pedig a gyakorlati élet irányában is sok tekintetben a legörvendetesebb és valóban meglepő, sőt nem ritkán minden várakozást túlhaladó eredményeket képes már felmutatni. Daczára tehát azon tulsúly-

nak, melyre újabb időben az u. n. anyagi érdekek emelkedtek, sőt azon szakadottságnak is, mely vallásos és politikai tekintetben Európa újabb társadalmi létén nehezedik: abban minden ítéletre képesek közt mégis általános az egyetértés és meggyőződés, hogy a tudománynak nemcsak magában van magas becse, hanem hogy tudományos alap nélkül ma a gyakorlati életnek semmiféle irányában valószínű haladás nem remélhető.

Nem szenved tehát kétséget, hogy mennyiben valamely nemzet ma az újabb civilisatio jótéteményeiben részesülni akar, a tudományt minden melléktét nélkül kell művelnie, s annak emelésére önálló munkásságot kifejteni. Csupán az összes emberiség szellemi solidaritásban bízni, és azt hinni, hogy mások fáradozásának eredményeit közvetlenül saját hasznunkra is fordíthatjuk, annyit jelentene, mint aratni akarni ott, hol nem vetettünk; s a nemzet, mely így okoskodnék, félreismerné az emberi viszonyok természetét nem kevesebbé, mint a tudomány lényeges sajátosságát. Mert a tudomány lényege nem bizonyos anyagi ismereteknek esetleges külső formulázásuk szerinti elsajátításában áll, hanem szükségképp megkívánja, hogy azon nemzet, mely annak teljes hasznát venni akarja, összhangzólag a közviszonyok fönnálló rendezésével, nemcsak önálló fejlődésének szabad tért engedjen, hanem ezen fejlődést czélszerű intézetek által lehetőleg támogassa is, és hatályosan előmozdítsa; egyszersmind arról is gondoskodván, hogy a tudomány hatása a gyakorlati élet érdekeinek emelésére minden irányban minél inkább közvetítve és könnyítve legyen. Tudomány általános kifejezése alatt pedig itt az emberiség

szellemi kincseinek azon nagy összeségét és mintegy törzsét értem, melynek egyes ágai is magukban álló egészek, s ezen értelemben és egyénesített alakuk szerint a szokásos felfogáshoz képest közvetlenül tudományoknak neveztetnek. Mindezek tehát testvéri viszonyban állnak egymáshoz, tartalmukat pedig és hatásukat összhangzatos irányban minél tisztábban kifejezni és közvetíteni, kiválólag az egyetemek föladata.

Ezek, ha nem csalatkozom, azon vezérnézetek, melyeket a felsőbb közoktatásra nézve hazánk közös véleménye is magáénak vall, s melyeknek egyetemünk tekintetében határozott kifejezést a hazai törvényhozás is adott az 1848:19. tczben intézetünkre nézve az oktatás és tanulás szabadságának elvét kimondván.

Midőn tehát ma szabad egyetemi választás folytán a magyar k. egyetem rectori hivatalába lépek, talán mind hálámat a belém helyezett bizalomért, mind tiszteletemet tagtársaim iránt, kik közt én ezen egyetemi év alatt mint „primus inter pares“ működni szerencsés leszek, ma talán leghelyesebben az által bizonyíthatom be, ha megkísértem rövid szóval egész őszinteséggel elmondani, miképp tűnik föl előttem a fönnemlített alapnézetekhez képest egyetemünk jelen tudományos állása s e tekintetbeni társadalmi jelentősége. Bármilyen nehéznek mutatkozik is mindjárt első pillantásra ezen jellemzésnek hű megfejtése: úgy látszik mégis, hogy számos okok vannak, melyeknél fogva főképp nekünk van érdekünkben saját állásunkra nézve kellőleg tájékozva lenni. Különben én egyéni felfogásomat minden további praetensiv követelés nélkül csupán kísérletképpen akarom előadni; s ha netalán

egyikben másikban tévedésben volnék, vagy helyzetünknek egyes vonásait itt nem egész híven mutattam be, köszönettel venném, ha azok, kik jobban értesítvék, hibás adataimat helyre igazítnák. S ezen értelemben ajánlom szavaimat a tisztelt gyűlés kegyes figyelmébe.

Egyetemünk három szempontból bir érdekkal 1) mint hazánk legfőbb tanintézete, 2) mint hazai tudósok társulata, és 3) mint tudományos testület. Ezen három szempontot egymástól megkülönböztetni annál fontosabb, mert azoknak felel meg egyetemi életünk három egészen sajátos irányja is.

1) Ha egyetemünkről mint hazánk legfőbb tanintézetéről akarunk szólni, nem szabad szem elől téveszteni, hogy rajta kívül a hazában számos más specialis főiskola is van; oly főiskola azonban, mely egyetemnek lenni volna rendeltetve, anyaintézetünkön kívül nincs. Egyetemünknek ennek folytán a többi hazai tanintézeteknél nemcsak magasabb rendeltetése van, hanem sajátos állása is; s e tekintetben láttuk már, hogy számára a hazai törvényhozás a tanszabadság elvét kimondta. A tanulóknak pedig szabad választására van hagyva, ha vajjon egyetemünkön az oktatás és tanulás szabadsága szerint kívánják-e tanulmányaikat végezni, vagy valamely specialis tanintézetben, mely más elv szerint van rendezve.

Az oktatási és tanulási szabadság elve által a magyar kir. egyetem azon színvonalra emeltetett, mely a más civilisált európai államokban levő egyetemek működése által már régen korunk tudományos kíváncsalmainak megfelelőnek bizonyodott: a miről meg-

győződhetünk, akár a tanárok hivatását, akár a tanulók kiképeztetésének és valódi előmenetelének szükségképpi föltételeit, akár végre a felsőbb oktatás rendezését tekintjük.

Az egyetemi tanárok hivatása az; hogy hallgatóikat illető tanszakmaik nemcsak tartalmába hanem szellemébe is a tudomány koronkénti fejlődöttsége és állapotához képest beavassák, egyszersmind arról is gondoskodván, hogy azt mit tanulnak, megkedveltessék velök, s hogy a közélet és az irodalom terén oly irányadást nyerjenek, mely további haladásukat közvetítse és tanulmányaik gyakorlati hasznosítását minél inkább könnyítse. Az egyetemi tanárnak feladata tehát nem pusztán az, hogy jól elkészített vezérfonal szerint előadásokat tartson: hanem folyton folyva a tudománynak mind anyagi, mind alaki fejlődését is szemmel kell tartania, azt mi ebben számára fontos vagy hasznos, a fennforgó körülményekhez képest maga idején elfogadván s oktatását a tudomány koronkénti állásához képest módosítván. Úgy hiszem nem szükséges bőven bizonyítanom, hogy a tanár e föladatának csak az oktási szabadság fönnállása mellett tehet eleget.

De az oktatási és tanulási szabadság a tanulók kedvező előmenetelét is általán véve leghatályosabban segíti elő, sőt abban, mi az egyetemi oktatás egyik főkelléke, hogy t. i. a tanulókat önálló nézetek alkotásához szoktassa s ez által valóságos szakférfiakká képezze, az egyedüli eszköz. Elemi tanításról itt nincs többé szó; s az, ki az előkészítő ismeretekkel kellő mérvben nem bír, a felsőbb oktatás teremébe ne lépjen. Azért a gymnasialis pálya bevé-

geztével minden tanulónak az u. n. érettségi vizsgálatot sikeresen ki kell állnia. Mert kellőleg elő nem készült tanuló az egyetemen csak tanulótársait hátráltatná; míg azon tanuló, ki a megkívánt előismeretekkel bir, az oktatási és tanulási szabadság mellett módot nyer, nem egyedül valamely tankönyv mankóján haladni, hanem magát a tudományt tanulni, s így azon álláspontra emelkedni, mely őt képessé teszi arra, hogy meggyőződven, miszerint az mit tanult tanulmányozása céljának megfelel, mind azt gyakorlati életpályáján is egész biztonsággal hasznosíthassa. Föltételeztetik természetesen, hogy a tanár is képes legyen hivatásának tökéletesen eleget tenni, kihez a tanuló teljes bizalommal lehessen. Föltételeztetik továbbá, hogy a tanuló tanulási vágytól legyen áthatva és kellő szorgalmat tanúsítson. Föltételeztetik végre, hogy a tanuló törekvése külsőleg ne hátráltassék, hanem tanulmányaiban helyes segédeszközökkel (jól fölszerelt könyvtárral, s a tantárgyánál szükségelt gyűjteményekkel és mellékintézetekkel) támogatassék. Azonban az oktatási és tanulási szabadságnak is mindig helyesen rendezettnnek kell lenni; mert a rendezetlen tanszabadság könnyen szabadossággá fajulhatna, melynek tért engedni nem tanácsos. Azonkívül nemcsak arról szükség gondoskodni, hogy a tanuló szellemi tehetségeit művelhesse, hanem arról is, hogy jellemét jó irányban kifejtse, s hogy már az egyetemen tisztelje és kezdje magáévá tenni mind azon erényeket, melyek nélkül sem az egyház, sem az állam fönn nem állhat és szerencsés alakulásnak nem indulhat, s melyek minden társadalom és közlét fölvirágzásának föltétetei, melyekre nézve mindazáltal az egyetemi polgár, házi neveltetése és

az alsóbb és középiskolák útmutatása által szintén már kellőleg előkészítve legyen. Végre mind a társadalom, mind az egyes tanuló magánérdeke szempontjából megkívántatik, hogy a tanulók tanulmányaik eredményéről kellő tanuságot tegyenek. E célra az elébb nálunk divatozott félévi iskolai vizsgálatok egyáltalán véve és minden tekintetben elégteleneknek találtatván, kettős intézmény találtatott célravezetőbbnek az u. n. államvizsgálatok, melyekben a jelöltnek alkalom nyújtatik, egyetemi tanulmányainak eredményét egy szakférfiakból összeállított bizottmány vizsgálata alá bocsájtani, melynek ítélete képesítettségét megbirálja; s a tanfolyam alatt az u. n. colloquiumok, melyek által a tanárnak mód adatik, egyes hallgatóinak tehetségeit és előmenetelét megítélni, és saját előadásai sikeréről meggyőződhetni.

Nem kevesbbé fontosnak bizonyodott a tanítási szabadság elve a felsőbb oktatás rendezésében is. Csak ilyen rendezés biztosít a tudomány haladásának folytonos befolyást az oktatásra; s míg egy részről a tanerők a tudomány és irodalom színvonalának megfelelő megfeszítését teszi szükségessé: más részről utat is nyit, hogy az oktatás az által nemcsak mind inkább termékenyítessék és bővebb gyümölcsöket hajtson, hanem, hogy az a tudományos vizsgálódás álláspontjának és az élet szükségleteinek megfelelő sok oldalú irányban fejlődjék is. Az alaki stabilitás a tudomány általános szervezete által biztosíttatik; s ennek eredményét képezik az egyetemi karok, melyeknek összhangzatos működése az egyetemi életnek egyik főköválnalma. De az egyes karok kebelében, s mindeniknek sajátosság tanköréhez képest, a tanítási szabadság elve

különböző alkalmazást nyervén, az oktatás sok oldalúságának terjedése sem lehet mindnyájokban egyforma.

Mind a mellett bizton és átalában mondhatjuk, hogy az egyetemek újabb emelkedésöket leginkább azon körülménynek köszönik, hogy az oktatás szabadsága kebelökben mind inkább meghonosult, s hogy a tudományok művelésében a sokoldalúság elvének hódolván, ennek értelmében igyekszenek munkásságukat folytonosan kiterjeszteni.

Mindezek 1848 előtt egyetemünkön egészen más-képp álltak. Nem lehet ugyan itt föladatam, az akkor nálunk divatozott szerencsétlen egyetemi rendszer részletes kritikájába bocsátkozni. S valóban háladatlan is volna mindazon hátrányokat előszámlálni, melyek azon számos megszorítással jártak, melyeknek nemcsak egészben a tanulási módszer, hanem az egyes szakmák tanítása is alá volt vetve, s melyek irányában az ezen korlátozásokból folyó feszebb külső rendnek színe alig érdemel némi tekintetbe vételt. Már más alkalommal figyelmeztettem arra, hogy nálunk, hol az egyetemi élet 1848 előtt a tudományos szabadabb mozgást nélkülözte, és hol specialis iskolák egyetlen egyetemünk irányában csaknem tulsúlyt birtak, a hivatottabb és magasbra törekvő tanulók vagy minden haladásról lemondani voltak kénytelenek, mely öket az európai tudományosság színvonalára emelte volna, vagy az autodidactismus minden biztos támasz nélküli, sőt gyakran veszélyes útján haladni.

Annál fontosb tehát nemcsak egyetemünk, hanem a hazai tudomány átalános ügyére nézve is az oktatási és tanulási szabadság elve. S szabadjon re-

ménylenünk, hogy annak teljes kifejtése nemzeti culturánkra legüdvösb behatással leend.

2) Egyébiránt egyetemünket nem csupán tanintézetnek kell tekintenünk, hanem egyszersmind számos tudósok társulatának is; mert egyetemi tanár, hivatása természeténél fogva, más mint tudós nem lehet, és bármelyik egyetemi tanszékre csakis tudós van jogosítva lépni. S valóban, az egyetemek ezen rendeltetése nem kevesbbé fontos, mint tanintézeti minőségek. Mert kétséget nem szenvedvén, hogy a nemzetek cultural missiója közvetlenül tudósaik számában és alapos műveltségében mutatkozik; egyszersmind világos, hogy oly intézetek, melyeken alaposan művelt tudósok vannak hivatva működni, s melyek ilyenek nagyobb számának adnak biztos állást és társadalmi kitüntetést, minden állam és nemzetre nézve főfontosságú cultural tényezők.

Ezt szem előtt tartva, nem tagadom, hogy a magyar kir. egyetem tanárainak tudományos érdemeit részletesen kifejteni mai beszédemnek kedves föladata volna. Azonban ilyen fejtegetéstől két tekintet tartoztat vissza. Ugyanis először nem volnék képes e tárgyról szebben szólni, mint az 1862-ki nagy rectori beszéd, mely avval tüzetesen foglalkodott. De azonkívül tekintve, hogy oly férfiak előtt szólok, kik élethivatásuk ezen legnemesebb oldalát kellőleg felfogják és méltányolják, ennek bővebb fejtegetése különben is szükségtelen.

Azon körülményt mindazáltal szó nélkül nem hagyhatom, hogy az 1848. előtti egyetemi rendszer ezen irányban szintén vétett, a mennyiben t. i. valamint általában tudós férfiaknak, úgy nevszerint egye-

temi tanároknak kiképzésére semmi különös gondot nem fordított. A minek kettős káros következménye volt. Mert tudjuk, mily nehéz volt gyakran tanszékeink számára alkalmas és fontos hivatásuknak megfelelő szakférfiakat nyerni; míg más részről a működő tanároknak is nem ritkán nagy fáradságba került intézetünk régibb tudományos tekintélyét főnntartani. És hány eset volt, hol azok, kik ifjúságukban a tudományokhoz valódi hajlamot éreztek, e hajlamukat tökélyesben kiművelni képesek nem lévén, a helyett, hogy szaktudósokká lettek volna, dilettansok maradtak; míg mások, kik minden nehézségek daczára állhatatosak voltak a tudomány pályáján, az autodidactismus útján voltak kénytelenek haladni, melynek hátrányos hatását minden útonlépten tapasztalták. Vannak szerencsés nemzetek, hol a tudományos műveltség már annyira van kifejtve, hogy a tudósok kiképzése magasabb pártolásra nem szorul. Ott azonban, hol a nemzeti cultura ily szerencsés conjuncturákkal nem bir, a közhatalomnak egy főfeladata, tudósoknak kiképezésére különös gondot fordítani. Szabadjon e tekintetben például Oroszországra hivatkoznom, mely tanintézeteinek hivatottabb növendékeit nevezetes stipendiumok által kecsegteti a tudományos pályára, s minden módon támogatja, hogy jó egyetemi tanárokká képesthessék magukat. Nálunk a tudományos pályárai készülés csak 1850 óta már nem jár annyi nehézséggel mint azelőtt; kedvezőknek azonban e tekintetbeni állapotainkat jelenleg sem lehet még mondani, s úgy látszik, hogy tudományos állapotainknak nagy előnyére volna, ha több gond fordíttatnék tudósaink kiképzésének előmozdítására. Az e tekintetben alkalmaz-

ható eszközök közt a egyetemünkön teljesben kifejtett oktatási és tanulási szabadság egyike volna a leghatályosabbaknak.

3) Hátra van még, hogy egyetemünkről mint tudományos testületről is pár szót mondjak.

Magában világos, hogy valamint a társadalmi élet más nyilatkozatainak, úgy a közoktatásnak is külső formával kell birnia, mely hatását támogassa és célja elérését könnyítse, melynek meghatározása tehát a felsőbb tanintézetek tekintetében is nem csekély fontosságú kérdés. Erre nézve azt tapasztaljuk, hogy nem egyforma elvek divatoznak mindenütt a felsőbb tanintézetek külső szervezésében, p. o. vannak államok, hol közhivatalok, mások a hol katonai intézetek mintájára rendezvék. A külső rendezésnek mindezen formái közt azonban mind eddig az egyetemek céljának leginkább a szabad testületi szervezés látszik megfelelni. S ez azon forma, mely szerint, valamint a legtöbb európai egyetemek, úgy a m. k. egyetem is szervezve van, s melyhez képest az egyes egyetemek többféle külső jogosítványokkal is felruháztattak.

Az egyetemek testületi jogosítványaira nézve általában azt jegyzem meg, hogy azoknak néhányja az egyetemi élet szükségképpeni attributumának tekintetik, p. o. a doctori fokozattal való felruházás, az egyes karok magukban állása, a rector évenkénti szabad választása stb.; s ide lehet számítani azt is, hogy minden egyetemnek meg vannak saját jelvényei, saját czimere és pecsétje stb., hogy minden karnak saját színe van stb. Ezeken kívül azonban szoktak lenni az egyes egyetemeknek különös jogai és kitüntetései is, melyek

többszörre azoknak privilegiumai által vannak meghatározva.

A m. k. egyetem testületi szervezése nagyobbára a bécsi egyetem mintájára határozott meg, miként privilegiumai azt világosan és határozottan tartalmazzák.

Azonban a bécsi egyetemnek számos joga van, melyekkel a mi egyetemünk nem bír; míg másrészt a mi egyetemünkön is több a testületi sajátság. P. o. a bécsi egyetem rectora tiszti állásánál fogva az alsó ausztriai praelatusok rendének tagja, s valamint a többi ausztriai egyetemek, úgy a bécsi is az illető országgyűlésen képviseltetik; holott a mi egyetemünk rectora efféle kitüntetéssel nincs felruházva, s egyetemünk testülete nem bír alkotmányos jogosítványokkal. Intézetünknel a főszűlyt arra szokták fektetni, hogy birtokos testület; s tudva van, hogy az 1827-ki országos választmány azt indítványozta, hogy egyetemünk mint több uradalom birtokosa országgyűlési joggal felruháztassék. Sőt vannak, kik Schwartner statistikáját követve azt tartják, hogy az oxfordin kívül a mi egyetemünk minden európai egyetemek közt a legvagyonosabb. Azonban nagyon tartok attól, hogy ezen vélemény tévedésen alapszik, s hogy vagyoni állásunk túlbecsültetvén itt oly félreértés forog fön, mely mindeddig egyetemünkre nézve inkább hátrányos volt mint hasznos. Legalább a tapasztalás azt mutatja, hogy mi elhiresztelt vagyonosságunk mellett sem vagyunk képesek annyi tudományos erőt kifejteni, mint több külföldi u. n. kisebb egyetem; mire nézve könyvtárunk megszorult viszonyai, csilagdánk nem-léte, egyetemi gyűjteményeink több te-

kintetben szerény állapota, s az orvosi karnak kórháza elégtelenségét tárgyazó panaszai elég tanúsággal szolgálhatnak. A bécsi egyetem, melynek kevés saját vagyona van, de melyet a birodalmi financzok támogatnak (kórházi kiadásai igen csekélyek, és saját vagyona jövedelmén kívül 186%. 352,297 ftnyi államköltségben részesült) sokkal többet képes tenni, mint egyetemünk, mely körülbelül 238,000 ftnyi évi rendes szükségzeit, mint elébb hallottuk, csak nehezen bírja vagyona jövedelméből fedezni. S éppen azért talán jobb volna, vagyonunk tekinteteit kevesbbé előtérre helyezni. Vannak végül még oly testületi jogosítványaink is, melyek a közviszonyok átalakulásával maguktól megszűntek, a nélkül, hogy azokat sajnálni kellene, p. o. az egyetemünk privilegiumában foglalt jus gladii. Én legalább egyetemünkre nézve sokkal kedvezőbb ténynek tekintem, hogy csupa magánalapítványokból minden évben egyetemi polgáraink közt 800 ftnál többet tudományos pályakérdések jutalmazására fordíthatunk, mint ha, habár csak ritkán is, azoknak néhányát börtön- vagy talán még súlyosabb büntetésre elítélnék.

Azonban bármint legyenek ezek, látjuk, hogy egyetemünk testületi állása a tudomány tekintetében is fontos, s hogy a mennyiben az avval járó jogosítványok által tudományos érdekeink nyernek, ezeknek fönntartása szükségképp mindnyájunknak szíven fekszik.

S most; ha mindazokat, a miket egyetemünk hármass állásáról elmondtam, egybefoglaljuk, úgy vélem, elbizakodás nélkül mondhatjuk, hogy anyaintézetünknek szép, sőt magasztos rendeltetése van, melyet

tehetségeinkhez képest és minden ereink megfeszítésével előmozdítani mindnyájunknak szent kötelessége.

A mi közvetlenül engem illet, valamint általában hálámat választatásomért kimondom, mely engem hazánk ezen legfőbb intézetének rectori állására emelt; úgy szabadjon még pár szót azon két férfihoz is intéznem, kiknek mintegy kezéből tisztemet átvettem, értem Ő Nagyságát a lelépő rectort, és a jogtudományi kar nagyságos dékánját.

Nagy örömemre volt hallani, hogy Ő Nagysága a lelépő rector még megemlékezik arról, miképp ma nem először találkozom vele az egyetemi közélet pályáján. Tizennyolcz éve, hogy már a bécsi egyetemen egymáshoz közeli barátságos viszonyban voltunk, midőn Nagyságod hozzájárulásával az ottani akadémiai magyarnemzet procuratorának választattam. Ma Nagyságod kezéből oly hivatalt veszek által, mely nemcsak magában sokkal fontosabb, hanem melynek ellátása rám nézve annyival nehezebb lesz, minthogy gyöngye erőmet tekintve méltán kell aggódnom, ha vajjon fogok-e annak oly pontosan és általában kielégítőleg megfelelni, mint Nagyságod, kinek e tekintetbeni érdemeit előbb a t. hittani kar dékánjának jeles beszéde híven jellemezte s melyet legfőlebb ismételhetnék. Az mindazáltal vigasztal, hogy Nagyságod a jövő év alatt is mint prorector fog működni, s így Nagyságodat kérhetem, hogy hivataloskodásomat böles tanácsával és tapintatos segítségével támogatni szíveskedjék.

Különös hálával tartozom egyszersmind a jogtud. kar nagyságos dékánjának is, ki engem ezen díszes egyetemi hivatalba beigtatott. Nagyságod irányában a szerénység érzelmétől találom magamat áthatva. Négy

esztendeje, hogy Nagyságod az egyetemi rectorságot szintén viselte, és pedig oly fényes eredménynyel, miképp legvérmesb reményem sem enged helyt azon gondolatnak, hogy e tekintetben Nagyságoddal csak távolról is megmérközhetni fogok. De annál biztatóbb rám nézve azon körülmény, hogy éppen Nagyságod igtatott be új tiszti állásomba. Azon hízegő dicséretet azonban, melyben Nagyságod eddigi tudományos igyekezeteimről megemlékezni szíveskedett, csak annyiban fogadhatom el, mennyiben szándokomra és törekvésemre vonatkozik, melyek mindig tiszták voltak. Különben biztat a remény, hogy Nagyságod is, mint a legközelebbi egyetemi tanács tagja, engem tanáccsal és tettel támogatni fog.

S ezen kettős remény által bátorítva, s bízván abban, hogy a többi tagtársak sem fogják tőlem megvonni támogatásukat, fogadom a nagytekintetű egyetemi tanácsnak, hogy mindent el fogok követni, miszerint a belém helyezett bizalomnak lehetőleg megfelelhessenek.